

УДК 658.152: [338:45:621.39]

*Н. А. Марусяк,
к. е. н., доцент кафедри фінансів і кредиту,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
ORCID ID: 0000-0003-4427-2238
М. В. Оробець,
студентка кафедри фінансів і кредиту,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
ORCID ID: 0000-0002-5574-3907*

DOI: 10.32702/2306-6814.2022.2.113

АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА

*N. Marusiak,
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance and Credit, Yuriy Fedkovich Chernivtsy
National University
M. Orobets,
Student of the Department of Finance and Credit, Yuriy Fedkovich Chernivtsy National University*

ANALYSIS OF THE FORMATION AND USE OF CAPITAL OF THE TELECOMMUNICATION ENTERPRISE

Статтю присвячено актуальним практичним питанням оцінки майнового стану підприємства та джерел його формування. Визначено, що для забезпечення ефективної фінансово-господарської діяльності необхідний об'єктивний та якісний фінансовий аналіз. У роботі використано дані фінансової звітності ПрАТ "Київстар", на основі яких було побудовано аналітичні таблиці для проведення вертикального, горизонтального аналізів та представлення відносних показників. Досліджено стан та ефективність використання основних засобів підприємства. Розкрито вплив структури капіталу на платоспроможність та фінансову стійкість підприємства. Розраховано ефект фінансового важеля, який показує вплив позикового капіталу підприємства на ефективність використання власного капіталу. На основі проведеного аналізу зроблено висновок, що формування і використання капіталу телекомунікаційного підприємства є ефективним. Водночас зафіксовано тенденцію до скорочення власного капіталу та зростання обсягу позикового, що негативно впливає на платоспроможність та фінансову стійкість підприємства.

The article is devoted to practical issues of assessing the property status of the enterprise and the sources of its formation. Equity is defined as the part of an enterprise's assets that remains after deducting liabilities. The indicators of efficiency of use of property of the enterprise, fixed capital and indicators of structure of sources of formation of the capital are investigated in the article. We analyzed statistical data of PJSC "Kyivstar" and used them enterprise were analyzed on the basis of which analytical tables in order to do the vertical and horizontal analyzes. We evaluated the effect of finance of its activities. Along with the growth of borrowed funds, there will also be an increase in the effect of financial leverage, which in turn will lead to an increased risk of non-repayment of funds to creditors. Based on the analysis, it is concluded that the calculated basic coefficients meet the normative values, the structure of the balance sheet of the enterprise is satisfactory. At the same time, there is a tendency to reduce equity and increase borrowing. For creditors, the amount of equity

is the most important indicator of corporate responsibility and stability of its financial and economic activities. As this company is reducing its equity, respectively, we can say that its market value is also declining. The decrease in equity is a negative trend and may indicate a decrease in the financial stability of the enterprise. Such consequences resulted in a decrease in the number of ordinary registered shares of PJSC "Kyivstar". The presence of a significant amount of borrowed capital can directly lead to a decline in the financial stability of the enterprise and reduce the stability of the company. As we can see, the company carries out the main part of its activity with the help of borrowed funds. Such actions can be both positive and negative. On the positive side, the use of borrowed funds allows to increase the financial potential of the enterprise and create an increase in return on equity. On the negative side, excessive borrowing can be a threat to an enterprise, causing it to lose solvency and overall financial stability.

Ключові слова: капітал, власний капітал, валюта балансу, позиковий капітал, фінансова стійкість, платоспроможність, основні засоби.

Key words: capital, equity, balance sheet currency, loan capital, financial stability, solvency, fixed assets.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Для стабільного розвитку господарської діяльності підприємства у конкурентному середовищі необхідно здійснювати повний аналіз формування та використання його капіталу. У сучасних умовах фінансовий аналіз дає можливість визначити основні показники діяльності підприємства та розкриває повну та достовірну інформацію про його фінансовий стан. Аналіз формування капіталу, основних джерел фінансування діяльності підприємства, та оцінка ефективності його використання — це найважливіша складова оцінки фінансового стану.

Оцінка формування та використання капіталу підприємства дозволяє визначити насамперед напрями, які може обрати підприємство для здійснення більш ефективної фінансово-господарської діяльності. Відповідно результатом такого аналізу є з'ясування найважливіших прийомів покращення фінансового стану підприємства в певний період його діяльності та у перспективі.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Аналізу формування та використання капіталу підприємства присвячені дослідження таких учених: Білик М.Д., Бланк І.А., Буряк Л.Д., Коробов М.Я., Крамаренко Г.О., Мних Є.В., Поддєрьогін А.М., Мец В.О., Пилипенко О.І. Результати досліджень цих авторів значною мірою показують важливість капіталу підприємства, розкривають його природу та дають загальне уявлення методики його оцінки. Однак у зв'язку з тенденціями сьогодення ця тематика потребує ретельного та всебічного дослідження методів та прийомів аналізу капі-

талу та джерел його формування для практичного використання в управлінні фінансами сучасного підприємства.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою дослідження є розкриття методологічних аспектів аналізу формування та використання капіталу телекомунікаційного підприємства для підвищення ефективності його фінансово-господарської діяльності.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Для аналізу ефективності формування та використання капіталу нами було використано дані фінансової звітності телекомунікаційного підприємства ПрАТ "Київстар" за 2018—2020 рр.

Попередня оцінка визначення інтенсивності використання сформованого капіталу у фінансовому аналізі передбачає порівняння зміни підсумку валюти балансу із зміною основних фінансових результатів діяльності підприємства. Нами було проведено розрахунки темпу приросту валюти балансу, чистого доходу від реалізації продукції та чистого прибутку ПрАТ "Київстар" за 2018—2020 рр., результати яких подано у таблиці 1.

Відповідно до розрахованих показників, можемо спостерігати суттєве випередження темпів зростання двох останніх показників, а саме темпу приросту чистого доходу від реалізації продукції та темпу приросту чистого прибутку, в порівнянні із темпом приросту капіталу. Це свідчить насамперед про ефективне інтенсивне використання майна телекомунікаційного підприємства.

Аналіз формування та використання капіталу ПрАТ "Київстар" передбачає аналіз його складу і структури, що доречно здійснювати в динаміці на основі даних бухгалтерського балансу.

Як зазначають вчені економісти, основними завданнями такого аналізу є:

— оцінка складу та структури капіталу за аналізований період часу;

— вивчення динаміки складу та структури капіталу за аналізований період;

Таблиця 1. Порівняння зміни основних показників діяльності ПрАТ "Київстар" за 2018—2020 рр., %

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Нормативне значення
Темп приросту валюти балансу	18,26	5,98	4,30	Зменшення
Темп приросту чистого доходу від реалізації продукції	11,65	16,81	12,42	Збільшення
Темп приросту чистого прибутку	10,27	31,39	15,48	Збільшення

Джерело: розраховано за даними джерела [1].

Таблиця 2. Аналіз складу та структури майна ПрАТ "Київстар" у 2018–2020 рр.

Статті балансу	На кінець року			Зміна 2020/2018 рр.	
	2018 р.	2019 р.	2020 р.	абсолютна, тис. грн	відносна, %
Необоротні активи, в тому числі, тис. грн:	18 402 885	22 393 828	24 660 803	+6 257 918	+34,01
-у % до всіх активів	74,18	91,54	91,32	-	-
- нематеріальні активи	8 302 717	8 162 427	8 260 891	-41 826	-0,50
-у % до необоротних активів	45,12	36,45	33,50	-	-
- основні засоби, тис. грн	8 112 573	12 094 876	13 859 465	+5 746 892	+70,84
-у % до необоротних активів	44,08	54,01	56,20	-	-
Оборотні активи, в тому числі, тис. грн:	6 406 452	2 069 291	2 342 703	-4 063 749	-63,43
-у % до всіх активів	25,82	8,46	8,68	-	-
- запаси, тис. грн	61 702	66 181	51 485	-10 217	-16,56
-у % до оборотних активів	0,96	3,20	0,19	-	-
- дебіторська заборгованість, тис. грн	958 460	848 066	827 463	-130 997	-13,67
-у % до оборотних активів	14,96	40,98	35,32	-	-
- грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн	5 201 943	1 056 593	1 339 380	-3 862 563	-74,25
-у % до оборотних активів	81,20	45,10	57,17	-	-
Майно, тис. грн	24 809 448	24 463 716	27 003 859	+2 194 411	+8,85

Джерело: розраховано за даними джерела [1].

— аналіз напрямів використання капіталу на основі горизонтального і вертикального аналізу" [2, с. 64].

Волошина С.В. вказує, що "за допомогою здійснення вертикального та горизонтального аналізу звітності підприємства, можемо спостерігати якісні зміни в структурі майна та джерел його формування" [3].

У процесі горизонтального аналізу звітності обумовлюються абсолютні та відносні зміни у динаміці величин окремих видів активів і пасивів. "Він полягає у побудові кількох аналітичних таблиць, в яких абсолютні показники та їх зміна більш повно характеризуються із відносними показниками та темпами їх змін" [4, с. 17]. Горизонтальний аналіз для повного розкриття об'єкту дослідження майже завжди доповнюють вертикальний аналізом, який розкриває структуру сукупності.

Горизонтальний та вертикальний аналіз капіталу за напрямками використання ПрАТ "Київстар" у 2018–2020 рр. наведено у таблиці 2.

Валюта балансу телекомунікаційного підприємства у 2019 р. зменшилася на 345 732 тис. грн, але у 2020 р. майно підприємства зросло на 2 540 143 тис. грн або 10,38%. Збільшення валюти балансу зазвичай свідчить про підсилення економічного потенціалу компанії.

Майно підприємства значною часткою представлено необоротними активами. Вартість необоротних активів впродовж досліджуваного періоду суттєво збільшилася, а саме на 34,01%. Така тенденція зумовила збільшення їх частки у структурі активів підприємства з 74,18% до 91,32%. Зворотну тенденцію мала питома вага оборотних активів яка з 25,82% знизилась до 8,68%, що може свідчити про певні труднощі із забезпеченням операційної діяльності підприємства.

Дебіторська заборгованість за 2018–2020 рр. зменшилась на 130 997 тис. грн. Тобто ПрАТ "Київстар" змінило свою полі-

тику кредитування споживачів їх послуг. Водночас питома вага дебіторської заборгованості у оборотних активах значно зросла внаслідок зміни їх структури. Якщо у 2018 р. залишок грошових коштів та їх еквівалентів складав 5 201 943 тис. грн, тобто 81,2% оборотних активів, то у 2020 р. цей показник зменшився до 1 339 380 тис. грн, 57,17% від обсягу оборотних активів.

Основною складовою активів ПрАТ "Київстар" є основні засоби, вартість яких зросла за три роки на 70,84%, тобто виробничі можливості значно зросли.

Якісне дослідження показників стану та ефективності використання основних засобів показано у таблиці 3.

За результатами розрахунку показників стану та ефективності використання основних засобів підприємства, можемо говорити, що коефіцієнт їх зносу показує, наскільки профінансована заміна на нові по мірі їх зносу. Впродовж досліджуваного періоду значення цього показника зменшується, що позитивно відображаєть-

Таблиця 3. Показники стану та ефективності використання основних засобів ПрАТ "Київстар" за 2018–2020 рр.

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Нормативне значення показника
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,63	0,56	0,55	Значення коефіцієнта зносу більш ніж 50% є небажаним
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,37	0,44	0,45	Значення коефіцієнта придатності менш ніж 50% є небажаним
Капіталовіддача основних засобів	2,49	2,19	1,93	Бажаним є збільшення ефективності використання основних засобів підприємства, тобто збільшення показника
Капіталомісткість основних засобів	0,40	0,46	0,52	Зменшення цього показника при одночасному збільшенні розміщення фінансових ресурсів в основних засобах варто вважати як покращення фінансового стану підприємства

Джерело: розраховано за даними джерела [1].

Таблиця 4. Показники ліквідності підприємства ПрАТ "Київстар" у 2018—2020 рр.

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Зміна 2020/2018 рр.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,67	0,13	0,16	-0,51
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,80	0,23	0,25	-0,55
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,82	0,25	0,27	-0,55

Джерело: розраховано за даними джерела [1].

Таблиця 5. Аналіз динаміки обсягу капіталу ПрАТ "Київстар" за 2018—2020 рр.

Показники	2018 р.		2019 р.		2020 р.	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Власний капітал	16 686 016	67,27	13 686 590	55,95	11 408 277	42,25
Позиковий капітал	8 123 432	32,73	10 777 126	44,05	15 595 582	57,75
Капітал	24 809 448	100	24 463 716	100	27 003 859	100

Джерело: розраховано за даними джерела [8].

ся на якості стану основних засобів та впровадження використання підприємством нових технологій.

Коефіцієнт придатності основних засобів показує, яку частину складає їх залишкова вартість від первісної вартості. Даний коефіцієнт є оберненим до коефіцієнта зносу основних засобів. За 2018—2020 рр. спостерігається збільшення показника, тобто відбувається покращення технічного стану основних засобів.

Капіталовіддача основних засобів — це насамперед показник ділової активності підприємства, який характеризує скільки продукції було вироблено чи скільки було надано послуг на одну гривню фінансових ресурсів, які вкладені в основні засоби. Ефективність управління основними засобами на підприємстві спадає, оскільки впродовж досліджуваного періоду бачимо зменшення показника на 0,56. Це є негативною тенденцією і для підвищення ефективності використання основних засобів необхідно збільшити обсяг доходу від реалізації продукції.

Капіталомісткість основних засобів є оберненим показником до капіталовіддачі основних засобів, і він показує, яку суму фінансових ресурсів повинно розмістити підприємство в основних засобах, аби забезпечити достатні обсяги господарської діяльності на кожну гривню фінансових ресурсів. Протягом 2018—2020 рр. спостерігається збільшення даного показника.

Для всебічної оцінки майнового стану підприємства необхідним є визначення основних наслідків зміни складу та структури вкладеного капіталу ПрАТ "Київстар", що вплинули на його платоспроможність, шляхом оцінки основних коефіцієнтів ліквідності у динаміці (табл. 4).

Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує термінову платоспроможність суб'єкта господарювання і показує, яку частку поточних зобов'язань і забезпечень підприємство має здатність миттєво погасити високоліквідними активами. Нормативне значення показника в межах від 0,1 до 0,2. У 2018 р. високоліквідні активи на 67% покривають поточні зобов'язання і забезпечення, тоді як у 2020 р. показник зменшився до 0,16, що в будь-якому випадку відповідає його нормативному значенню.

Коефіцієнт швидкої ліквідності визначає потенційну платоспроможність підприємства з урахуванням подаль-

ших надходжень від дебіторів і показує, яку частку поточних зобов'язань і забезпечень підприємство може погасити використовуючи, разом із високоліквідними активами, середньоліквідні активи. Нормативне значення показника в межах від 0,6 до 0,8. Впродовж досліджуваного періоду можемо спостерігати значне зниження даного показника на 0,55 пунктів, що може свідчити про проблему платоспроможності у найближчій перспективі. Для покращення ситуації ПрАТ "Київстар" потрібно здійснити ряд заходів у напрямі зростання суми високоліквідних та середньоліквідних активів і водночас зменшення суми поточних зобов'язань.

Коефіцієнт поточної ліквідності показує скільки в підприємства на кожну гривню поточних зобов'язань припадає оборотних активів. Нормативне значення показника в межах від 1 до 3. Дослідження показує, що впродовж 2018—2020 рр. у ПрАТ "Київстар" значення цього показника є низьким і має тенденцію до зменшення. Така ситуація пов'язана із структурою активів підприємства та зростанням величини поточних зобов'язань.

Відомості, які відображаються в пасиві бухгалтерського балансу, дозволяють з'ясувати, які зміни відбуваються в складі та структурі власного і позикового капіталу та скільки залучено в оборот підприємства довгострокових і короткострокових позикових засобів. У таблиці 5 представлено результати аналізу динаміки та структури джерел капіталу ПрАТ "Київстар".

У 2020 році сума власного капіталу порівняно із 2018 роком суттєво зменшилась, на 5 277 739 тис. грн "Власний капітал — це частина активів підприємства, яка залишається після вирахування зобов'язань" [5, с. 90]. Зменшення обсягів власного капіталу є негативною тенденцією і може позначитися на фінансовій стійкості даного підприємства. Зниження обсягу власного капіталу зумовлено зменшенням суми зареєстрованого капіталу внаслідок викупу простих іменних акцій ПрАТ "Київстар" для зменшення їх кількості. Крім того, знизилася сума нерозподіленого прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства. Водночас для здійснення своєї господарської діяльності у 2020 р. було залучено 15 595 582 тис. грн позикових коштів, що на 91% більше аніж у 2018 році. У 2020 році порівняно з 2018 роком сума позикового капіталу зросла на 7 472 150 тис. грн.

Внаслідок таких змін, питома вага власного капіталу підприємства зменшилась у 2020 році у порівнянні із 2018 роком на 20,02 пункти. В свою чергу відбулося одночасне зростання питомої ваги позикового капіталу. "Наявність значної суми позикового капіталу може безпосередньо призвести до спаду фінансової стійкості,

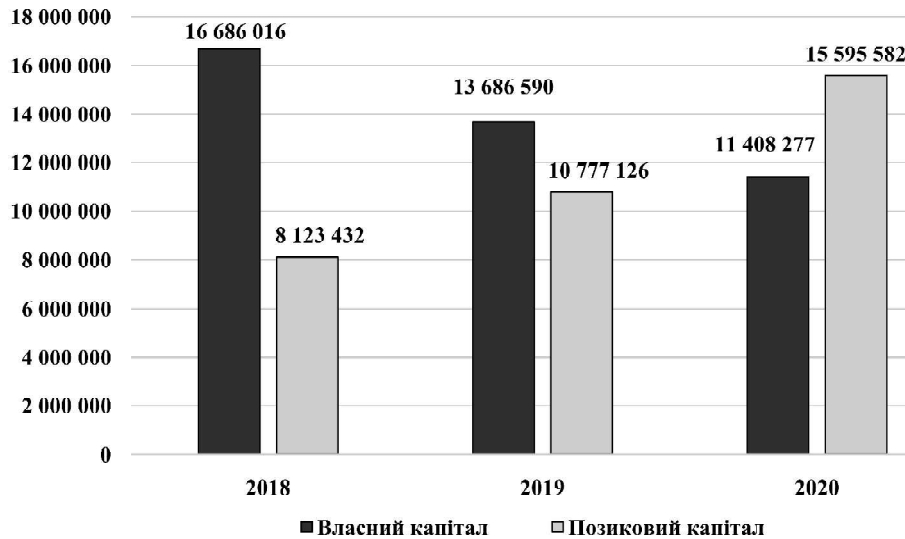

Рис. 1. Зміна обсягу власного і позикового капіталу ПрАТ "Київстар" у 2018—2020 рр., тис. грн

Джерело: складено за даними джерела [1].

а також зменшення стабільності у роботі телекомунікаційного підприємства"[6, с.174].

На рисунку 1 відображено зміну обсягу власного і позикового капіталу ПрАТ "Київстар" у 2018—2020 рр.

Стабільним для будь-якого підприємства є зростання капіталу як власного, так і позикового. Але у 2020 році, в порівнянні з 2018 роком, сума позикового капіталу значно зросла, що свідчить про зміну політики фінансування діяльності ПрАТ "Київстар".

Для більш детального дослідження аналізу динаміки та структури позикових джерел капіталу ПрАТ "Київстар" за 2018—2020 рр. необхідно провести вертикальний та горизонтальний аналіз (табл. 6).

За розрахунками даних показників можна зробити такі висновки, що позикові джерела формування капіталу щороку зростають, як за рахунок довгострокових зобов'язань, так і за рахунок поточних. Довгострокові зобов'язання — це зобов'язання термін погашення яких більше одного року після дати складання балансу, вони включають середньо- і довготермінові позики. Переважно їх зростання у ПрАТ "Київстар" пов'язано із отриманням значних сум довгострокових банківських кредитів.

Поточні зобов'язання — це зобов'язання, які повинні бути погашені підприємством протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу. За досліджуваний період у підприємства також збільшуються поточні зобов'язання та забезпечення. У 2019 році вони зросли на 472 150 тис. грн, а у 2020 році на 329 505 тис. грн У 2020 році у ПрАТ "Київстар" їх величина на 140 416 тис. грн зросла за рахунок короткострокового банківського кредиту. Це може свідчити про те, що підприємству не вистачає власного капіталу для фінансування операційної та інвестиційної діяльності та воно змушено залучати зовнішні джерела.

Таблиця 6. Аналіз динаміки та структури позикових джерел формування капіталу ПрАТ "Київстар" за 2018—2020 рр.

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення 2020/2018	
				тис. грн	%
Капітал, тис. грн	24 809 448	24 463 716	27 003 859	+2 194 411	+8,85
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	342 121	2 523 664	7 012 616	+6 670 495	+1 949,75
- у % до капіталу	1,38	10,32	25,97	-	-
Поточні зобов'язання	7 781 311	8 253 461	8 582 966	+804 655	+10,34
- у % до капіталу	31,36	33,74	31,78	-	-

Джерело: розраховано за даними джерела [1].

Оскільки ПрАТ "Київстар" використовує значний обсяг позикових ресурсів доповнити це дослідження можна визначенням доцільності їх залучення, а саме розрахувати величину фінансового важеля (табл. 7).

Таблиця 7. Розрахунок ефекту фінансового важеля ПрАТ "Київстар" за 2018—2020 рр., тис. грн

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Прибуток до оподаткування	8 294 385	10 612 258	12 568 235
Середньорічний розмір активів	23 280 630,5	24 672 021	25 733 787,5
Середньорічний розмір позикового капіталу	6 375 107	9 461 068,5	13 186 354
Витрати на обслуговування боргових зобов'язань	7 185	344 745	429 826
Економічна рентабельність, %	35,63	43,01	48,84
Середній процент, що сплачують за користування кредитами, %	0,11	3,64	3,26
Середньорічний розмір власного капіталу	16 905 523,5	15 210 952,5	12 547 433,5
Ефект фінансового важеля, %	11,07	20,02	39,24
Приріст прибутку за рахунок використання кредитних ресурсів	1 856 839,2	3 054 354,6	4 928 478,9

Джерело: розраховано за даними джерела [1].

Таблиця 8. Показники структури джерел формування капіталу
ПрАТ "Київстар" за 2018—2020 рр.

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Нормативне значення показника
Коефіцієнт фінансової стабільності	2,05	1,27	0,73	Нормативне значення показника знаходиться в межах 0,67-1,5. Значення нижче 0,67 свідчить про високий рівень фінансових ризиків. Значення вище 1,5 може означати можливість підвищення ефективності роботи підприємства
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,67	0,56	0,42	Нормативне значення показника знаходиться в межах 0,4-0,6. Більш низьке значення може говорити про високий рівень фінансових ризиків. Значення показника фінансової автономії вище 0,6 вказує на те, що підприємство не повністю використовує свій потенціал
Коефіцієнт фінансової залежності	1,49	1,79	2,37	Нормативне значення показника знаходиться в межах 1,67-2,5. Потрібно порівняти даний показник зі значеннями інших учасників ринку, на якому діє підприємство
Коефіцієнт фінансового ризику	0,49	0,79	1,37	Нормативним значенням для даного показника є менше 1, що буде означати низький рівень фінансових ризиків

Джерело: розраховано за даними джерела [1].

Ефект фінансового важеля характеризує рівень впливу позикового капіталу підприємства на ефективність його діяльності, яка визначається за допомогою показника рентабельності власного капіталу. На цьому підприємстві ефект фінансового важеля має позитивне значення та щороку зростає, оскільки економічна рентабельність вища за середній процент, який сплачує підприємство за користування кредитами. Тобто використання позикового капіталу підвищує рентабельність власного капіталу. Але із зростанням обсягів позикових коштів, буде також відбуватися збільшення дії фінансового важеля, що в свою чергу призведе до зростання ризику неповернення коштів кредиторам та зменшення дивідендів. Крім того, зменшення частки власного капіталу негативно впливає на фінансову стійкість підприємства та є чинником втрати фінансової незалежності.

Створення і ефективне функціонування підприємства не можливе без необхідного обсягу власного капіталу, оскільки він формується внаслідок особистої зацікавленості та участі власників. Також можна зазначити, що розмір власного капіталу насамперед показує рівень незалежності та втручання власників у діяльність підприємства. Для кредиторів сума власного капіталу є найважливішим показником відповідальності підприємства та стабільності його фінансово-господарської діяльності. Оскільки на досліджуваному підприємстві відбувається скорочення обсягу власного капіталу, відповідно можемо говорити що його ринкова вартість теж зменшується [7].

ПрАТ "Київстар" у 2020 р. значну частину своєї діяльності фінансує за допомогою позикового капіталу. Такі дії можуть нести як позитивний характер, так і негативний. Позитивним є те, що використання позикових коштів дає змогу забезпечити збільшення фінансового потенціалу підприємства та зростання рентабельності власного капіталу. А негативним є те, що надмірне залучення позикових джерел фінансування може стати

загрозою для підприємства, у результаті чого воно втратить платоспроможність та в цілому фінансову стійкість [8, с. 54].

Основні показники, що характеризують фінансову стійкість ПрАТ "Київстар" за 2018—2020 рр. наведено у таблиці 8. Всі вони характеризують структуру джерел формування капіталу.

Коефіцієнт фінансової стабільності — це показник, який показує спроможність підприємства відповідати за своїми зобов'язаннями в середньо- і довгостроковій перспективі. Значення показника вказує на те, скільки гривень власного капіталу припадає на кожну гривню зобов'язань підприємства. Як показали розрахунки, коефіцієнт фінансової стабільності ПрАТ "Київстар" за досліджуваний період зменшується, але його величина залишається на прийнятному рівні, хоча і збільшується рівень фінансових ризиків.

Коефіцієнт фінансової незалежності — один з найбільш важливих коефіцієнтів фінансової стійкості. Значення показника говорить про те, яку частину своїх активів підприємство здатне профінансувати за рахунок власних фінансових ресурсів. У 2018 році телекомунікаційне підприємство профінансувало 67% активів за рахунок власного капіталу, у 2019 році — 56%, а у 2020 році — лише 42%. Можемо спостерігати зменшення показника, його значення досягло нижньої межі нормативного значення.

Коефіцієнт фінансової залежності є оберненим до показника фінансової незалежності і вказує на те, скільки фінансових ресурсів використовує підприємство на кожну гривню власного капіталу. У 2018 році на кожну гривню власних коштів припадало 1,49 гривні фінансових ресурсів, тоді як у 2020 році вже 2,37 гривні, що на 0,88 гривні більше. Це є негативною тенденцією для забезпечення фінансової стійкості телекомунікаційного підприємства.

Коефіцієнт фінансового ризику показує яка кількість позикових коштів, залучених підприємством, при-

падає на 1 гривню вкладених в активи власних коштів, тобто характеризує залежність від довгострокових і короткострокових зобов'язань. Збільшення такого показника буде означати збільшення фінансових ризиків. Можна спостерігати, що у 2018—2019 рр. значення коефіцієнта відповідало нормативному значенню, а у 2020 році — збільшилося на 0,58 у порівнянні з попереднім роком, що характеризує зміну політики фінансування діяльності підприємства.

Для визначення наскільки ефективно використовується сформований капітал ПрАТ "Київстар" та чи виправдана більш ризикова політика формування капіталу, нами розраховано показники рентабельності, які найчастіше використовуються у фінансовому аналізі та найбільш повно відображають прибутковість підприємства, а саме: рентабельність капіталу, рентабельність власного капіталу, рентабельність реалізації продукції, (табл. 9).

За результатами розрахунків досліджуваних показників, можемо зробити висновок, що ризикована політика фінансування активів водночас є ефективною: значення всіх показників рентабельності зросло у 2020 р.

Зокрема, рентабельність капіталу ПрАТ "Київстар" у 2020 р. порівняно із 2018 р. значно збільшилася, оскільки капітал зростає значно меншими темпами ніж чистий прибуток, що свідчить про підвищення ефективності його використання.

Рентабельність власного капіталу показує наскільки ефективно використовується власний капітал на підприємстві. Можемо спостерігати також значне збільшення даного показника у 2020 р., оскільки значно зменшилась сума власного капіталу внаслідок викупу акцій. У загальному, ефективність використання власного капіталу ПрАТ "Київстар" є досить високою.

Також рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком впродовж досліджуваного періоду помірно збільшується, що характеризує високу фінансову результативність діяльності підприємства.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дає змогу зробити висновок, що формування та використання капіталу ПрАТ "Київстар" у 2018—2020 рр. є ефективним. Склад та структура майна підприємства має свої особливості, зокрема питома вага необоротних активів сягає більше 90%. Для забезпечення фінансової стійкості за такого складу активів підприємству необхідно мати значний обсяг власного капіталу. Але спостерігається тенденція збільшення фінансування діяльності підприємства за рахунок позикового капіталу. Нині розрахунок ефекту фінансового важеля підтвердив доцільність та ефективність залучення позикових коштів. Водночас подальше збільшення їх частки зумовить зростання фінансових ризиків неповернення кредитів та негативно вплине на платоспроможність та фінансову стійкість телекомунікаційного підприємства.

Література:

1. Офіційний сайт ПрАТ "Київстар". URL: <https://kyivstar.ua/uk/about/about/partners/issuers>
2. Югас Е.Ф. Економічна сутність та види капіталу підприємства Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка. 2014. Вип. 2 (43). С. 63—67.

Таблиця 9. Показники рентабельності ПрАТ "Київстар" за 2018—2020 рр., %

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Зміна 2020/2018 рр.
Рентабельність капіталу	29,22	27,72	40,11	+10,89
Рентабельність власного капіталу	40,24	44,95	82,86	+42,62
Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком	35,67	35,84	41,22	+5,55

Джерело: розраховано за даними джерела [1].

3. Волошина С.В. Збірник лекцій з курсу: "Капітал підприємства: формування та використання". 2017. 59 с. URL: http://elibrary.donnue.edu.ua/1439/1/Voloshina_KL_2017_13.pdf

4. Берест М.М. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 164 с.

5. Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Полтава: ПДАА, 2016. 430 с.

6. Ткачик Л.П. Пфайфер В.В. Методи оптимізації структури позикового капіталу підприємства. Молодий вчений. № 12 (27). Ч. 2. 2015. С. 173—176. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/12/81.pdf>

7. Бондаренко Т.В. Особливості створення вартості власного капіталу в процесі його кругообігу. Управління. Інновації. Серія: Економічні науки. 2013. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2013_2_12.

8. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. 3-тє вид., перероб. та доп. Київ: Знання, 2007. 668 с.

References:

1. The Official site of PJSC "Kyivstar enterprise" (2021), available at: <https://kyivstar.ua/uk/about/about/partners/issuers> (Accessed 10 Jan 2022).

2. Yuhas, E.F. (2014), "Economic essence and types of enterprise capital", *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya Ekonomika*, vol. 2 (43), pp. 63—67.

3. Voloshyna, S.V. (2017), "Collection of lectures on the course: "Enterprise capital: formation and use", available at: http://elibrary.donnue.edu.ua/1439/1/Voloshina_KL_2017_13.pdf (Accessed 10 Jan 2022).

4. Berest, M.M. (2017), *Finansoviy analiz [Financial analysis]*, KhNEU im. S. Kuznetsia, Kharkiv, Ukraine.

5. Tyutyunnik, Y.M., Dorogan-Pisarenko, L.O. and Tyutyunnik, S.V. (2016), *Finansoviy analiz: navch. [Financial analysis]*, PDAA, Poltava, Ukraine.

9. Tkachyk, L.P. and Pfeiffer, W.W. (2015), "Methods of optimizing the structure of loan capital of the enterprise", *Molody vcheny*, vol. 12 (27), no. 2, pp. 173—176. available at: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/12/81.pdf> (Accessed 10 Jan 2022).

6. Bondarenko, T.V. (2013), "Features of creating the value of equity in the process of its circulation", *Upravlinnia. Innovatsii. Seriya: Ekonomichni nauky*, vol. 2, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2013_2_12 (Accessed 10 Jan 2022).

7. Savitskaya, G.V. (2007), *Ekonomichnyy analiz diial'nosti pidpriemstva [Economic analysis of the enterprise]*, 3rd ed, Znannia, Kyiv, Ukrain.

Стаття надійшла до редакції 13.01.2022 р.